

GADİR HADİSESİ

<"xml encoding="UTF-8?">

GADİR HADİSESİ

Sevgili İslâm Peygamberi (s.a.a), hac farizesini yerine getirmek için Hicret'in onuncu yılında Mekke'ye doğru yola çıktı. Bu hac, İslâm Peygamberinin ömrünün son yılında yapıldı. Bu nedenle tarihte ona Haccet'ül-Veda, yani Veda Haccı denir.

Peygamber efendimizle yolculuk etmek olmak, onu görmek ve doğru bir şekilde hac ibadetini öğrenmek şevki ile onunla hacca gidenlerin sayısını 120 bin kişiye kadar yazmışlardır. Bir grup da Mekke'de Peygambere katıldı. Hac amellerini yerine getirdikten sonra Medine'ye dönerken,

zilhicce ayının on sekizinci gününde "Gadir-i Hum" denilen yerde[1] şu ayet indi:

"Ey Elçi! Rabbinden sana indirileni tebliğ et; bunu yapmazsan, onun elçiliğini yapmamış olursun.

Allah, seni insanlardan -zararlarından- koruyacaktır..."[2]

Böylece Allah tarafından büyük bir emir Peygambere ulaşıyor. Kafiledekiler birbirlerine fısıldamaya başlıyorlar: Allah bir emir vermiş... Ve herkes o emri bekliyor...

Bu sırada Peygamber, kabilelerin durmasını, geride kalanların yetişmesi için beklemelerini emrediyor.

Öyle yapıyorlar... Bütün yolcular Rasulullah'ın emriyle bu önemli haberi duymak için duruyorlar.

Durdukları yer, susuz ve sıcaktan kavrulmuş bir çöl, Gadir-i Hum adında.

Öğlen vaktidir ve güneşin yakıcı sıcaklığı ortalığı kavurmakta... Haber nedir ki Peygamber böyle bir vakitte ve böyle bir yerde halkı ayakta bekletiyor?...

Bu esnada ezan sesi kulaklara geliyor; Peygamber hacılarla namaz kılıyor. Develerin eğreriyle yüksek bir yer yapılıyor ve Peygamber onun üstüne çıkıyor. Nefesler göğüslerde hapsolmuş ve halk, çölün kumları gibi sessiz haberi işitmeyi bekliyor.

Peygamber söze başlıyor; sözleri şelâleden havaya yayılan su parçaları gibi okşayıcı ve ferahlatıcı olup, güneşin hararetini bastırıyor; güneşin altındaki susamış insanlar can kulaklarıyla onu içiyor ve dinliyorlar.

Peygamber, Allah'a hamd ve senadan sonra şöyle devam ediyor:

- Ben de sorumluyum, siz de sorumlusunuz.[3] Ne diyorsunuz?

- Bize tebliğ ettiğine ve bu yolda ne kadar çok çalıştığına şahidiz, Allah mükâfatların en iyisini sana versin.

- Allah'ın birliğine ve kulu Muhammed'in peygamberliğine şahitlik etmiyor musunuz? Cennet ve cehennemin, ölüm ve kıyametin, ölümden sonraki hayatın hak olduğuna da...?
 - Şahadet ediyoruz.
 - Allah'ım, şahit ol!

Sonra halka yönelip şöyle devam ediyor:

- Ey insanlar! Kevser'in yanında birbirimizi göreceğiz. Benden sonra aranızda bıraktığım iki değerli mücevhere karşı nasıl davranacağınıza dikkat edin.

- Ey Allah'ın Resulü! Nedir o iki mücevher?

- Allah'ın kitabı ve benim Ehlibeytim. Allah, bana haber vermiştir ki, bu ikisi asla birbirinden ayrılmazlar; ta ki Kevser'in yanında bana kavuşurlar... Onlardan öne geçmeyin, helâk olursunuz.

Onlardan geri de kalmayın, yine helâk olursunuz.

Bu sırada herkesin görüp tanıyabilmesi için Emir'ül-Müminin Hz. Ali'nin (a.s) elini kaldırarak olduğu yerde kendi halifesi hakkında inen semavî bildiriye okuyor:

Ey insanlar! Müminler üzerinde kendilerinden daha ziyade yetki sahibi olan kimdir?

- Allah ve Peygamberi daha iyi bilirler.

- Allah'ın benim üzerimde, benim de müminler üzerinde velâyetim, yetkim var. Ben inananlar üzerinde kendilerinden daha yetkiliyim; o hâlde: Ben kimin mevlâsı ve velisi isem, Ali de onun mevlâsı ve velisidir.[4] Allahım! Onu sevenleri sev, düşmanlarına düşman ol. Ona yardım edene yardım et, onunla savaşı kahr et. Burada hazır bulunanlar, hazır bulunmayanlara da bunu iletinler.

Peygamber bu sözleri söyledikten sonra insanlar henüz dağılmamışken şu ayet iniyor:

"Bugün size dininizi kâmil ettim, size nimetimi tamamladım ve size din olarak İslâm'ı beğendim."[5]

Sonra Peygamber yüksek sesle şöyle buyurdu:

Allahu Ekber! Allah'ın dini kâmil oldu, Allah benim peygamberliğimi ve benden sonra Ali'nin (a.s) imametini beğendi.

Bu merasimden sonra Müslümanlar, Müminlerin Emiri Hz. Ali'yi (a.s) tebrik ettiler. Ebubekir ve Ömer, Ali'yi (a.s) ilk kutlayanlardandılar. Kutlarken şöyle dediler:

"Ne mutlu sana ya Ali! Benim ve erkek-kadın inanan herkesin mevlâsı oldun."[6]

Gadir Hadisinin Senedi

Bu hadis, rivayet zincirinde yer alan raviler açısından öyle sağlamdır ki, benzeri çok az bulunur.

Gadir'de bulunan Peygamberin ashabından 110 kişi[7] bu hadisi vasıtasız olarak Peygamberden nakletmiştir. Tabînden[8] de seksen dört kişi bu hadisi nakletmiştir.

Bilgili ve garazsız Ehlisünnet âlimlerinden gerek tarihçiler, gerek müfessirler ve gerekse başkaları, Gadir hadisesini çok sayıdaki belgeleriyle birlikte kendi kitaplarında kaydetmişlerdir.

Bunlardan 350 kişinin ismi "el-Gadir" kitabında verilmiştir.

Bu konuda çok sayıda büyük İslâm âlimleri, müstakil kitaplar yazmışlardır. Onlardan yirmi altısının adı, kitaplarının özellikleriyle birlikte "el-Gadir" kitabında zikredilmiştir. Lugat bilginleri de "Gadir" veya "Mevlâ" kelimelerine geldiklerinde, Gadir olayını nakletmişlerdir. Evet, Gadir hadisinin senedinde en küçük bir kuşku ve en az bir inkâr gölgesi yoktur. Güneşin ışığında durup sıcaklığını derisinde hissedene, ama yine de bir ışık ve enerji yoktur diyenler hariç.

Gadir Hadisinin Anlamı Üzerine Kısa Bir İnceleme

Gadir hadisi, içinde ve dışında barındırdığı karinelerle öyle göz doldurucudur ki, insaf sahibi herkesin dikkatini kendine çekiyor ve Müminlerin Emiri Hz. Ali'nin (a.s) İslâm Peygamberinin ilk halifesi olduğu hususunda hiçbir tereddüde yer bırakmıyor. şimdi o karine ve şahitlerden

bazısını açıklamaya başlıyoruz:

1- Bu hadiste göze çarpan "mevlâ" kelimesi, bu konuda kullanılan en açık kelimelerdendir. Bu hadisteki "mevlâ" kelimesi, velâyet ve imamet makamına sahip, emir ve ferman verme yetkisi bulunan, isteği bütün isteklere mukaddem olan kimse anlamındadır. Peygamber, "Ben kimin mevlâsı isem..." cümlesinden önce şöyle buyurdu: "Ey insanlar! Müminlere kendilerinden daha evlâ (müminler üzerinden daha ziyade yetki sahibi) olan kimdir?"

Peygamberin evlâ olmasının manası, onun isteğinin halkın isteklerinden önde gelmesi, söylediği ve yaptığı her şeyin halka hüccet (delil) olmasıdır. Gerçekte, insanlar üzerinde velâyet ve yöneticiliği olmasıdır.

şimdi söylüyoruz: Önceki cümlede Peygamberin öncelik ve velâyeti konu edildiği gibi, sonraki cümlede de, önceki ve sonraki cümlelerin birbiriyle olan manevî bağlılığı korunsun diye, aynı anlamı taşıyan velâyet ve önceliğin söz konusu olması gerekir. Buna göre bu birkaç cümleden elde edilen doğru ve kâmil mana şudur: Peygamber buyurdu: "Ben size, kendinizden daha evlâ, sizin üzerinizde kendinizden daha çok yetki hakkına sahip değil miyim?" Herkes, "Evet." dedi. O sırada İslâm Peygamberi şöyle buyurdu: "Benim size olan bu öncelik ve önderliğim, sizin üzerinizde olan bu yetkim, aynen Ali için de sabittir ve benden sonra o, bütün Müslümanların mevlâsı ve benim halifemdir."

O hâlde, bu hadisteki "mevlâ" kelimesi öncelik, velâyet ve imamet manasından başka bir mana taşımaktadır ve diğer manalar burada tamamen uyumsuzdur.

Şu noktaya da dikkat etmek gerekir: İslâm Peygamberinin o sıcak havada o kadar insanı ayakta bekletmesi, bu tarihî olayın özel bir ehemmiyeti olduğunu vurgulamaktadır. Aksi hâlde, Peygamberin o şartlarda onca insanı, örneğin sadece "Ali benim dostumdur." gibi cüzî bir konuyu hatırlatmak için bekletmiş olabileceğine hiçbir akıllı insan inanmaz.

2- İslâm Peygamberi, daha sonraki cümlede şöyle buyuruyor: "Allah'ım! Ali'ye yardım edene yardım et ve Ali'ye yardım etmekten sakınanı kendi rahmetinden uzaklaştır."

Peygamber, kendisinden sonra Hz. Ali'nin (a.s) İslâm'ın kök salması için kuvvet ve orduya sahip olması, halkın ona yardım etmesi gerektiğini biliyordu. Çünkü İslâm hükümeti adil ve sözü dinlenen komutanlara muhtaçtı ve Peygamberin halifesine itaat edilmesi gerekiyordu. Bu yüzden Peygamber Ali'ye yardım edecek olanlara dua ve muhaliflerine ise lânet etti. Bu yoldan Hz. Ali'ye (a.s) düşmanlık yapanın, Allah'ın gazabına ve Peygamberin lânetine duçar olacağını halka anlatmak istedi.

3- Peygamber hutbeye başlarken şöyle buyurdu: "Allah'ın birliğine ve kulu Muhammed'in peygamberliğine şahitlik etmiyor musunuz? "Ediyoruz." diye cevap verdiler. O sırada şöyle buyurdu: "Sizin veli ve mevlânız kimdir?" Daha sonra tekrar buyurdu: "Ben kimin mevlâsı isem, Ali de onun mevlâsıdır."

Allah'ın birliğine ve Peygamberin risalet ve velâyetine şahitlik ettikten sonra Hz. Ali'nin velâyetinden maksadın, imamet olduğu açıktır. Çünkü maksat bu olmazsa, cümleler arasındaki bağlantı bozulur. Oysa ki Peygamberin herkesten daha belîğ ve daha fasih konuştuğunu biliyoruz.

4- Merasimden sonra, herkes Müminlerin Emiri Hz. Ali'yi (a.s) kutladılar. Bu tebrik etme, Hz. Ali'nin (a.s) o gün Allah ve Peygamber tarafından yüce bir makama getirilmesi hâlinde anlam kazanır. Bunun dışında kutlanmanın anlamı olmaz.

5- "Ey Peygamber! Rabbin tarafından sana indirilen mesajı duyur. Eğer bunu yapmazsan, O'nun elçisi olma görevini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlardan korur. Allah kâfirleri doğru yola iletmez."[9]

Ehlisünnet âlimlerinin de teslim ettiği gibi, bu ayet Gadir günü, Hz. Ali'nin (a.s) hilafeti hakkında inmiştir.[10]

Örnek olarak Ehlisünnet'in büyük müfessir ve tarihçisi Hafız Ebu Cafer Muhammed b. Cerir-i Taberî'nin sözünü naklediyoruz: "...Bu ayet Gadir-i Hum'da indikten sonra Peygamber şöyle buyurdu: Cebrail, burada durup bütün hacılara, Ebu Talip oğlu Ali'nin benim kardeşim, vasım, halifem ve benden sonra imam olduğunu duyurmam için Allah tarafından emir getirdi..."[11]

6- O günden bugüne, bütün asırların şair ve ediplerinin, Gadir-i Hum ve Müminlerin Emiri Ali'nin

(a.s) halifeliği hakkında söylemiş oldukları yüce görkemli şiirleri, edebî açıdan taşıdıkları değerinde yanında, konumuz için de sağlam bir delil oluşturmaktadır. Çünkü bu şiirlerde Gadir-i Hum hutbesinin velâyet ve imamet hakkında olduğu dile getirilmiştir. Bu şairlerin isim ve şiirleri kaydedilmiştir. Arap edebiyatını bilenler, değerli "el-Gadir" kitabına bakabilirler. Bu değerli kitapta Hicrî birinci yüzyıldan, sonraki yüzyıllara kadar "Gadir-i Hum" mevzusu hakkında şiir yazan çok sayıda şairin isim ve şiirleri kronik sırayla kaydedilmiş ve yer yer inceleme ve eleştiriye tâbi tutulmuştur.

7- Büyük Peygamberimiz (s.a.a) ve değerli İmamlarımız, Gadir meselesi her yıl anılsın ve unutulmasın diye zilhicce ayının on sekizinci gününü Müslümanların resmî bayramlarından biri olarak ilân etmişlerdir. Hicrî beşinci yüzyılın bilginlerinden meşhur İranlı bilgin Ebu Reyhan Birunî "el-Âsâr'ul-Bakiye" adlı kitabında ve de İbn-i Talha Şafî "Metalib'us-Seul" adlı kitabında Gadir gününü İslâmî bayramlardan biri olarak saymışlardır. Meşhur şair ve bilgin Ebu Mansur Sealibî de "Simar'ul-Kulub" kitabında Gadir gecesini büyük İslâmî gecelerden biri olarak kabul etmiştir.

8- Gadir Hadisinin hasma karşı delil olarak ileri sürülmesi: Emir'ül-Müminin Ali (a.s) ve diğer imamlar "Gadir Hadisi" ile ihticac edip muhalifler karşısında onu delil olarak gösterdiklerinde, kimse onun manası ve Müminlerin Emiri Hz. Ali'nin (a.s) imamet ve hilâfeti hakkında olduğunda şüphe etmemiş ve ona karşı çıkmamıştır.[12]

Emir'ül-Müminin Ali (a.s) bir gün Kûfe'de hutbe okurken şöyle buyurdu: "Allah aşkına, sizlerden Gadir'de hazır bulunup kulağıyla Peygamberin beni halife seçtiğini işitenler ayağa kalksınlar!

Gadir'de hazır bulunmayıp başkalarından işitenler değil." Bir grup ayağa kalktı. Hanbelî mezhebinin büyük imamı Ahmed b. Hanbel şöyle diyor: "O gün ayağa kalkıp Gadir Hadisini kendi kulaklarıyla işittiklerine dair şahitlik edenler otuz kişi idi."

Şunu da bilmek gerekir ki o tarihte, Gadir olayından yirmi beş yıl geçmişti. Peygamberin ashabının hepsi Kûfe'de değildi veya bir kısmı o tarihten önce ölmüştü, ya da bazıları, birtakım garazlardan dolayı şahitlik etmekten çekinmişlerdi.

Özgürlerin imamı Hz. Hüseyin (a.s) de Müslümanların hac için Mekke'de toplandığı sırada ashap ve tâbiînden[13] oluşan yedi yüz kişiye hitaben şöyle buyurdu:

"Allah'ı şahit tutarak söyleyin bakayım, Peygamberin Gadir gününde Ali'yi (a.s) halife ve veli seçip 'Duyanlar duymayanlara iletсин.' buyurduğunu biliyor musunuz?" Hepsisi, "Allah şahittir ki öyle idi..." dediler.[14]

Bu konunun sonunda, Halep şehrinin Sünnî cuma imamı ve dinî önderi Şeyh Muhammed Dehduh'un el-Gadir kitabına yazdığı takrizden bir kesit ile sözümüzü noktalamak istiyoruz:

"...el-Gadir kitabı, bazı gerçekleri sağlamlaştırdı ve bazı hurafelerin de kökünü kazıdı. Bilmediğimiz bazı şeyleri ispat etti ve bilmediğimizden dolayı asırlarca gönül vermiş olduğumuz

bazı sözlerin de temelsiz olduğunu ortaya koydu."

"Tarihteki olaylar bize öyle bir şekilde anlatılmıştı ki, 'Onların menşeyini bilmiyoruz' diyorduk ve onların nedenleri ve gerekçeleri hakkında düşünüyorduk. Oysa ki olaylardan dersler çıkarmamız ve tarihî olayların etüdünü tahkik ve araştırma temeli üzerinde yapmamız gerekirdi..."

Gördüğümüz gibi "el-Gadir" kitabından önce, Ehlisünnetin tarihî Gadir olayıyla ilgili genel bilgisi bu miktarla sınırlıydı. Ancak şu anda ve "el-Gadir" kitabı yayımlandıktan sonra, artık karşılarında yeterli delil, apaçık kanıt ve ışık saçan bilgi ile dolu, engin ve coşkulu bir deniz görüyorlar. el-Gadir'de sergilenenler, "Güneşin nuru örtülemez" gerçeğinin bir örneğidir.

Dipnotlar

[1] Gadir-i Hum, Mekke ve Medine arasında bir yerdir.

[2] Mâide Suresi 57

[3] Resulullah'ın (s.a.a) sorumluluğu, peygamberlik görevini yerine getirmek; başkalarının sorumluluğu ise, dine amel etmek ve onu başkalarına iletmektir.

[4] Ehlisünnet'in dört mezhep imamından biri olan Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettiğine göre, Peygamber (s.a.a) bu cümleleri dört defa tekrarladı.

[5] Mâide Suresi 3

[6] el-Gadir, c.I, s.9-11

[7] el-Gadir, c.I, s.14-61

[8] el-Gadir, c.I, s.62-72. Peygamber efendimizi görmeyen, ama sahabeden bir veya birkaçını görenlere "Tâbiîn" denir. (Ferid Vecdî)

[9] Mâide Suresi 67

[10] Allâme Eminî "el-Gadir" kitabında 30 meşhur Sünnî âlimin adını sayıyor ki, hepsi bu ayetin Hz. Ali'nin hakkında indiğini itiraf etmişlerdir.

[11] el-Gadir, c.I s.214; Taberî'nin "el-Velâyet" kitabından naklen.

[12] el-Gadir c.I, s.159 ve sonrası.

[13] Onlardan 200 kişi ashaptan idi.

[14] Değerli el-Gadir kitabında (c.1, s.159-213) bu konuda 22 ihticac zikredilmiştir